

1/16

Arnikum

časopis spolku Arnika

Ochrana přírody Boj za dolní Labe a další zelené kauzy

Rozhovor s buddhistou
a ochranářem
Vlastimilem Karlíkem
strana 6-7

Kampaň
za stolování bez
jedů
strana 3, 10

Foto: Jiří Židů

Pod kaštany nejkrásnější aleje roku 2015 se mohou lidé projít nedaleko Jedovnic v Jihomoravském kraji. Tamní pohádková alej kolem zaniklé středověké vesnice Budkovany získala 1381 hlasů v anketě Alej roku a vyhrála v konkurenci pětadesáti nominovaných stromořadí. Do soutěže ji přihlásili nadšenci, kteří bojují za její záchranu a snaží se stromy zbavit obávaných klíštěnky. Nedaleko roste i alej, která skončila těsně na druhém místě – Melkovská březová alej mezi Šebetovem a Kořencem v malebném údolí kolem říčky Bělé.

Arnika pomáhá doma i ve světě. V polovině února odjeli naši kolegové Václav a Martina do thajského města Samut Sakhon, aby v tamní průmyslové zóně odebrali vzorky sedimentů a otestovali je na těžké kovy a další toxické látky. Mnoho podniků tam recykluje kovový šrot v naprosto nevhovujících podmínkách, což je nebezpečné hlavně pro zaměstnance těchto provozů, kteří žijí se svými rodinami v sousedství. Problémem jsou například vysoké koncentrace olova v krvi u spousty dětí v oblasti. Odebrané vzorky pomůžou odhalit další znečišťující látky a zmapovat širší ekologické zátěže obyvatel.

Foto: Ondřej Petřík

Foto: Zuzana Ondroušková

Nové komunitní kompostéry již brzy poslouží lidem ve vnitrobloku pražské ulice Koněvova. Arnika je postupně instaluje za pomoci obyvatel tamních bytových domů, aby jim umožnila kompostovat rostlinný odpad ze zahrady i z kuchyně, jako jsou zbytky zeleniny a ovoce, kávové sedliny nebo čajové pytlíky. Snažíme se tím snížit množství odpadu, které by jinak skončilo v popelnicích – na osobu je to čtyřicet až sto osmdesát kilo biologicky rozložitelného odpadu za rok. Také máte na zahradě svůj kompostér?

Učíme obce, jak na odpady a jejich prevenci

Jak budeme likvidovat směsné a nebezpečné odpady? Jak třídit papír, plasty, sklo a kovy? A co s bioodpadem, budeme jej třídit nebo kompostovat? Na tyto a další otázky si musí odpovědět všechny obce a města v České republice, jelikož právě ony nesou odpovědnost za nakládání s domovními odpady.

Podle nové legislativy bude muset obec minimálně jednou ročně zveřejňovat celkový přehled o tom, jak nakládá s odpady a kolik ji to stojí. Každá obec by také měla dávat větší důraz na prevenci a přijímat opatření, která sníží produkci zbytkového odpadu. Musí o možnostech prevence informovat veřejnost. Abychom toto obcím usnadnili, připravili jsme pro ně v Arnice manuál, který základní možnosti prevence popisuje. Dostupný je na <http://arnika.org/publikace-ke-stazeni>. Pro veřejnost zase vzniká tematický web <http://pvo.arnika.org>.

O čem přesně v současnosti projednáva-

ná legislativa je? Roku 2014 schválil parlament novelu zákona o odpadech, která zakazuje skládkování směsného komunálního odpadu od roku 2024. Aby obce neřešily problém „kam s ním“ až na poslední chvíli, navrhlo Ministerstvo životního prostředí postupně zvyšovat poplatek za uložení odpadu na skládku, a to ze současných 500 korun za jednu tunu až na 1850 korun v roce 2023. Postupně tak vzroste průměrná cena za svoz a odstranění jedné tuny domovního odpadu a celkově lze očekávat nárůst plateb za odpady přibližně o tři sta korun na osobu a rok.

Produkci odpadů lze významně snížit. Nejlepší obce a malá města již dosáhly průměrné produkce zbytkového odpadu do šedesáti kilo na jednoho obyvatele a rok, nejlepší větší města atakují hranici sto kilogramů. Některá opatření jsou jednoduchá, jiná vyžadují systémový přístup. Pro menší obce je klíčové vyřešit nakládání s biood-

pady, tam je největší potenciál pro snižování celkové produkce odpadů. Domácí kompostování je nejjednodušší a nejlevnější cesta, jak to učinit.

Obec má právo za nakládání s odpady od lidí vybírat peníze. Je tedy v zájmu obcí i našim, aby byl celý systém nastaven funkčně a hospodárně. K tomu může přispět i prevence a větší informovanost obyvatel.

Pokud nám chcete při proměně odpadového hospodaření obcí pomoci, můžete manuál šířit a ptát se zástupců obcí po informacích, které mají povinnost zveřejňovat. Budeme rádi, pokud s námi budete vaše zkušenosti sdílet, nabízíme i možnost konzultací.

Nejlepší odpad je ten, který nevznikne. ■

Milan Havel,
Toxické látky a odpady – Arnika

Za pět minut dvanáct

Jezme bez jedů. Toxické kovy na nádobí nepatří

Dokážete se smířit s tím, že je díky barevnému potisku nádobí a skleniček vaše večeře ochucena toxickými těžkými kovy? Při ostrém zakrojení nože do jídla a seškrábnutí barevného dekoru z talíře do sebe totiž můžete dostat olovo nebo kadmium, které je spojené s negativními účinky na funkci ledvin, krevtvorbu, nervový systém a může působit i karcinogenně.

Věříme, že do výrobků, které přicházejí do styku s jídlem a se kterými jsme v každodenním kontaktu, zdraví nebezpečné látky nepatří. Proto chceme prostřednictvím jednoduchých měření prověřit český trh s potištěným nádobím a zpřístupnit veřejnosti informace o nejproblematictějších kouscích. Měření provádíme ručním rentgenovým spektrometrem, který dokáže rychle zjistit, co za nebezpečné prvky vzorek obsahuje. Nádobí se tím nepoškodí, proto můžeme testy zprostředkovat i jednotlivcům, domácnostem, menším výrobcům nebo třeba mateřským centrům a školám.

Měření obsahu toxických látek provádíme ručním rentgenovým spektrometrem, který dokáže rychle zjistit, co za nebezpečné prvky vzorek obsahuje. Dokážeme takto prozkoumat hrníčky, skleničky i další předměty, které všichni denně používáme.

Zároveň zahajujeme spolupráci s výrobcí a dovozci porcelánu a skla a jednáme o možných alternativách k toxickým pigmentům. Ty zjevně existují. Ověřujeme si, že řada obchodníků je ochotná zajistit bezpečnost svých výrobků a přejít na alternativy, potřebují jen vědět, že máme zájem.

Proto jsme formulovali výzvu směřovanou těmto českým výrobcům, kde je jménem nás, spotřebitelů, žádáme o odstranění olova a kadmia z potisků. Pokud vytvoříme silnou poptávku po bezpečném zboží, nabídka českého trhu se tomu přizpůsobí.

V neposlední řadě se zasazujeme o změnu legislativních limitů na polí výrobků, které jsou v kontaktu s jídlem. Pro ty jsou stanoveny maximální migrační limity. Sleduje se, kolik dotyčného kovu se vylouhuje z takzvané picí části ve speciálním roztoku, napodobujícím složení lidských slin. To je dle vyhlášky maximálně 2 mg/kg u olova a 0,2 mg/kg u kadmia. Nařízení by ovšem neměla řešit pouze to, že se těžké kovy uvolňují jen z části, kterou vkládáme do úst, ale také při zakrojení do jídla, mytí nádobí, nebo v okamžiku, kdy se výrobek stává odpadem. ■

ARNIKA

Jitka Straková

Spustili jsme online vzdělávací kurzy o průmyslovém znečištění

Jestli vás zajímá úroveň průmyslového znečištění ve vaší blízkosti a jak se k těmto informacím dostat, máme pro vás dobrou zprávu. Stejně tak, jestli se chcete něco dozvědět o procesu Integrované prevence a omezování znečištění. Na webu Arniky můžete nově vstoupit do dvou e-learningových kurzů. Jsou po zaregistrování přes e-mail zdarma a po jejich úspěšném absolvování můžete získat certifikát.

Oba kurzy se týkají průmyslového znečištění, každý však z trochu jiné perspektivy. Na webovém rozhraní <http://moodle.arnika.org/> máte k dispozici kurzy „Integrovaný registr znečišťování (IRZ) ve službách veřejnosti“ a „Účast v řízení o vydání či změně integrovaného povolení IPPC“.

Kurz o Integrovaném registru znečišťování je zaměřen na získávání informací o úrovni průmyslového znečištění v daném místě. Je velmi zajímavé se podívat, které podni-

ky v blízkosti vašeho bydliště vypouštějí do ovzduší, vody a půdy toxické látky. V kurzu se dozvíte, kde na internetu získat ověřené informace a jak je využít. Celý kurz nezabere déle než dvě hodiny a není třeba jej absolvovat najednou. Čeká vás devět krátkých kapitol, většina z nich je zakončena testem či praktickým úkolem. Na základě úspěšnosti v testech pak můžete obdržet certifikát. S tímto kurzem souvisí také zbrusu nová příručka věnovaná IRZ, kterou si můžete zdarma objednat

v e-shopu Arniky nebo stáhnout v elektronické podobě na <http://arnika.org/irz-priruc-ka-2016>.

Druhý z kurzů, o integrovaném povolení IPPC, pomůže s efektivním zapojením do procesu udělení nebo změny IPPC pro průmyslové a zemědělské provozy. Do procedury mohou vstupovat s připomínkami občané. Občanské spolky se pak mohou stát plnohodnotnými účastníky řízení, kteří spoluvytvářejí podmínky fungování daného provozu. Jedná se o velmi silný nástroj k ovlivnění lokální kvality životního prostředí. Pojdte se v našem kurzu naučit, jak na to. I zde vás čeká devět kapitol, čtyři testy a možnost získání certifikátu. ■

ARNIKA
TOXICKÉ LÁTKY A ODPADY

Matěj Man

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů. www.fondnno.cz a www.eea.grants.cz

Výstavba v horách Kazachstánu irbise zatím neohrozí, docházejí peníze

Vládní a prakticky jediná politická strana v Kazachstánu Nur Otan zpochybnila projekt na výstavbu rekreačního střediska v údolí Kok-Željou u města Almaty. Luxusní lyžařské centrum mělo vyrůst v horách, které jsou domovem pro poslední dvě stovky jedinců irbise (sněžného levharta) v Kazachstánu. Vypadá to ale, že šelmy budou zachráněny. Politici projekt hodnotí jako předraženy.

Potřebu investovat do výstavby horského střediska nedávno zpochybnili účastníci stranického zasedání poslanců vládní strany Nur Otan v bývalém hlavním městě Almaty. Při debatě o veřejném rozpočtu seškrtili neefektivní výdaje včetně těch na přípravu výstavby luxusního střediska v údolí Kok-Željou, která má stát řádově desítky miliard.

„Projekt má nepochybně velký potenciál v oblasti rozvoje cestovního ruchu, vytváření pracovních míst, pro rozvoj zdravého životního stylu a volný čas obyvatel. Nicméně dnes, v době globální krize, bychom s výstavbou měli počkat,“ uvedl předseda občanské rady pro podnikání a průmysl a člen kontrolního a revizního výboru almatinské pobočky strany Nur Otan Sergej Kozlov s tím, že ušetřené peníze město investuje raději do řešení naléhavějších sociálních problémů.

Chráníme domov posledních dvou set jedinců irbise v kazachstánských horách Kok-Željou.

Politické prostředí v Kazachstánu se od evropské demokracie značně liší. Moc ve státě drží jediná strana, jejíž členové byli od počátku pro projekt střediska. Jestliže teď mění názor, znamená to, že projekt ztrácí politickou podporu, bez níž v zemi není možné cokoliv uskutečnit.

Jednou z příčin je nepochybně ekonomická krize, která se v Kazachstánu stá-

le prohlubuje. Svou roli ale nejspíše sehrál i tlak proti výstavbě střediska. Petici proti projektu podepsalo na Kazachstán nebývalých patnáct tisíc lidí, včetně čtyř tisíc lidí z České republiky. Občanská sdružení podala žaloby a kvůli vyloučení veřejnosti z rozhodování se kauzou zabývá i Výbor pro dodržování mezinárodní Aarhuské úmluvy.

Vyhráno ovšem stále není. Úřady již vyřály potřebné pozemky z území Národního parku Ile Alatau, a tak je toto místo nadále ohroženo výstavbou. I kdyby projekt definitivně skončil u ledu, místní zbohatlíci klidně mohou usilovat o výstavbu luxusních vil. Sběr podpisů probíhá na <http://zachran-me-irbise.cz/>. Stále potřebujeme vaši pomoc. ■

ARNIKA CENTRUM PRO
PODPORU OBČANŮ

Martin Skalský

Skládkování kalů v Litvínově je nezákonné, řekl soud

Desítky tisíc tun nebezpečných kalů z Ostravska byly na skládku v Litvínově převezeny nelegálně. Nejvyšší správní soud v prosinci potvrdil dubnový rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem a dal za pravdu Arnice, Greenpeace a Kořenům. Naše společná žaloba mířila na Ministerstvo životního prostředí, které v roce 2011 nezákonně postupovalo při udělení změny integrovaného povolení pro skládku Celio. Rozhodnutí soudu znamená velké vítězství nad arogantním chováním úřadů.

Severní Čechy jsou ekologicky zatížené až až. Dalšímu problému v podobě skladování kalů z ostravských lagun, které obsahují i perzistentní organické látky včetně nebezpečných dioxinů, chtěli zabránit lidé z Arniky, Kořenů a Greenpeace. Úředníci však naše snahy cíleně smetli ze stolu.

Když před pěti lety ústecký krajský úřad povoloval ukládání kalů na skládku v Litvínově a jejich následné pálení v cementárně Lafarge, do správního řízení o změně integrovaného povolení nevládní organizace nepustil. Naši zástupci podali odvolání k chomutovské pobočce Ministerstva životního prostředí, to však posvětilo rozhodnutí kraje.

„Takto si rozhodně nepředstavujeme objektivní postup úřadů a péči nejen o životní prostředí, ale také o zdraví obyvatel severních Čech, které už tak dostává zabrat koncentrací průmyslových provozů,“ uvedl Jindřich Petřík z Arniky s tím, že organizacím nezbylo, než aby se spravedlnosti domáhaly u soudu.

Krajský soud na jaře uznal naše tvrzení – postup úředníků byl neoprávněný. Ministerstvu nepomohla ani kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Prosincový rozsudek zněl stejně. Úředníci tak chtě nechtě nemůžou Arniku a další organizace dále ignorovat.

Soudní rozhodnutí nevezme zpět čas a škody, které kaly na skládce napáchaly.

Přesto je uznání soudu velká výhra. Nejdůležitější bude se poučit a zbylých devadesát tisíc tun kalů, které zůstávají v Ostravě, likvidovat lepšími metodami a pokud možno přímo na místě. „K rychlému schválení skládkovat kaly u Litvínova a pálit je v čízkovické cementárně došlo podle našeho soudu na politickou objednávku. Doufáme, že úřady už budou konat svoji práci v souladu se zákony a ne jen slepě plnit příkazy shora,“ dodal Jindřich Petřík. ■

ARNIKA

Zdenka Ondroušková

Otevíráme Ekologickou právní kliniku v Bosně a Hercegovině

Zatímco v Česku se lidé bojí úřadů stále méně a svá práva jsou zvyklí hájit i před soudy, v zemích západního Balkánu se občané o svá práva teprve nesměle hlásí. Znečištění ovzduší, devastace městských parků i výstavba přehrad v nedotčených pohořích jsou jen příklady toho, co se stane, když se veřejnost neumí ozvat dostatečně nahlas. Proto Arnika a bosenské Centrum pro životní prostředí zahájily projekt, jehož hlavním cílem je vzdělávání mladých právníků a jejich zapojení do aktuálních občanských kampaní za lepší životní prostředí.

Právní klinika v bosenském městě Banja Luka posílí řady lidí, kteří můžou pomoci s řešením ekologických kauz, a přispěje ke zlepšení činnosti státních úřadů. Ve spolupráci s tamní univerzitou vytvoříme kurz doplňkového vzdělávání v oboru environmentální a správní právo, na kterém budou přednášet zkušení místní právníci i odborníci z Česka.

Důležitou součástí celého bloku aktivit bude právo Evropské unie a praktické postupy pro jeho uplatnění v Bosně. Studenti budou posléze zapojeni do praxe konzultačního centra a vyzkouší si asistenci občanům při řešení nejčastějších problémů. Na pět nejaktivnějších účastníků kliniky čeká na podzim odborná stáž v České republice.

Centar za životnu sredinu

Proč v Bosně a Hercegovině?

V roce 2008 v Bosně ratifikovali mezinárodní Aarhuskou úmluvu o otevřeném přístupu k informacím o životním prostředí, právu na účast veřejnosti v rozhodovacích procesech a právu na soudní přezkoumání vydaných rozhodnutí. Přesto je dodnes povědomí občanů o právních nástrojích nízké.

Hlavní důvod je nedostatek poradců, právníků a kauz, které by mohly sloužit jako úspěšné modelové příklady. Problémem je i složitá struktura státní správy a fakt, že právo životního prostředí se na univerzitách

znižuje pouze okrajově, právo EU se nevyučuje vůbec. Mladí právníci tak nejsou připraveni na vstup Bosny do EU.

Komu pomáháme?

Právní klinika pomůže místním skupinám občanů stát se rovnocennými partnery developerů a průmyslových firem. Lidé získají bezplatnou podporu právníků a budou se tak moci pouštět do mnohem smělejších soubojů než doposud. V zemi, kde jsou úřady velmi liknavé a kde bují obrovská korupce, totiž zájmy veřejnosti zpravidla nehájí ani státní správa. Jde nám především o smysluplný dialog mezi koordinovanou občanskou veřejností, státními úřady a politiky. Rozvíjíme schopnost místních komunit zodpovědně a udržitelně chránit své životní prostředí. ■

ARNIKA CENTRUM PRO PODPORU OBČANŮ

Kamila Zatloukalová

Buddhista a ochranář Vlastimil Karlík o tom, proč nechráníme dolní Labe, jak by si zasloužilo

Je začátek února a česká vláda projednává rozšíření národního seznamu evropsky významných lokalit – soustavy Natura 2000. Nově se mají do seznamu zařadit také přírodně unikátní oblasti kolem dolního Labe na Děčínsku a louky u Přelouče. Jeden ze zakladatelů Arniky a bývalý vedoucí jejího programu Ochrana přírody výsledek jednání napjatě očekává. Tentokrát by to mohlo projít, říká, když začínáme vést rozhovor. S odstupem času už víme, že bohužel neprošlo. O podrobnostech kauzy dolní Labe i vlastní duchovní cestě vypráví Vlastimil Karlík.

Proč návrh na rozšíření Natury 2000 vláda v únoru nakonec neschválila?

Kvůli tlakům Ministerstva dopravy, které prosazuje zájmy těch, co na dolním Labi chtějí postavit jezy a využít řeku k nákladní dopravě. Labská lokalita se v minulosti vyskytla ve všech návrzích na rozšíření seznamu a vždycky byla nakonec na nátlak především Ministerstva dopravy z návrhu vyřazena.

Dolní Labe je jedna z oblastí, kvůli kterým Česká republika do dneška pořád ještě nespĺnila požadavky Evropské komise o tom, jak má Natura 2000 v Česku vypadat. Co z toho pro náš stát plyne?

Je velice pravděpodobné, že pokud tam tyto oblasti Česká republika nezařadí, Evropská komise ztratí trpělivost a zahájí s námi přestupkové řízení. Je to takový v podstatě dostih, dva procesy, které probíhají vedle sebe. Na jedné straně je boj o to, aby se oblast dostala do Natury takovým způsobem, jak má, a na druhé straně je zase proces posouzení vlivu na životní prostředí (EIA) u plánovaných staveb týkajících se splavnění dolního Labe, které prosazuje Ministerstvo dopravy. Je otázka, který z těch procesů úspěšně skončí dřív, ale myslím, že je velká šance, že to bude Natura.

O co se vlastně v otázce splavnění dolního Labe jedná?

V podstatě to je kauza, kterou řešil už předchůdce Arniky, Děti Země. Někdy kolem roku 1992 se začaly objevovat první návrhy na splavnění dolního Labe, vybudování dvou plavebních stupňů. První konkrétní návrh a posouzení vlivu na životní prostředí EIA proběhly už roku 1994. To se počítalo s výstavbou dvou přehrad – Malé Březno a Dolní Žleb. Ten projekt byl hodně kontroverzní, znamenal by rozsáhlý zásah do řeky. V podstatě by zátopená oblast těchto dvou přehrad zahrnula celý úsek dolního Labe. Vyvolalo to živou kampaň, načež byl projekt zamítnut. Poté snaha o splavnění dolního Labe pokračova-

la. V roce 1998 byl zpracován nový projekt, znovu začala EIA. Jezy se o něco zmenšily a z Dolního Žlebu se jez přesunul do Prostředního Žlebu. Ten návrh, řekněme, byl méně invazivní, o něco lepší než ten první, ale pořád by to znamenalo zásadní změnu charakteru řeky.

„Ve vztahu ke své činnosti v nevládkách u sebe vidím nějaký vývoj v tom smyslu, že mám čím dál radikálnější názory a čím dál mírnější způsob jejich prosazování,“ říká Vlastimil Karlík.

Co je na této oblasti tak unikátního?

Je to náš poslední úsek relativně rychle proudící velké řeky, kde jsou podmínky blízké přírodě. Podstatné je to, že řeka je i na navazujícím německém úseku 600 kilometrů migračně prostupná – je to jediná cesta, kterou se do Česka může dostat losos. Pak také fakt, že tam najdeme relativně přírodní režim sezónního kolísání hladiny. Čili to vytváří specifické biotopy, štěrkové lavice, bahnité náplavy, což je jeden z naturových biotopů. Plus tedy ještě rychlé proudění, což je v českých řekách taky vzácná věc, zvyšující rozmanitost ryb. Kousek dolního Labe je výjimka, klenot, který se tu dochoval a o který bychom vytvořením hráze a změnou cha-

rakteru řeky přišli. Kompromisní řešení se tu hledají těžko. Co je důležité pro přírodu, to znamená nějaké sezónní kolísání hladiny, je přesně to, co vadí nákladní lodní dopravě, která potřebuje stálý ponor po co nejdelší dobu v roce. Ministerstvo dopravy jednoznačně prosazuje jezovou variantu zlepšení splavnosti, která je nepřijatelná z hlediska ochrany přírody. Asi tuto situaci můžeme charakterizovat jako pat, který existuje už od první poloviny devadesátých let.

Jaká je situace v posledních letech?

Po návrzích v letech 1994 a 1998 se další návrh objevil po roce 2004, ale byl tehdy vrácen k přepracování a měla se udělat nová EIA, která je zatím odložena. Tento návrh je na jedné straně o něco lepší v tom, že počítá už jen s jedním jezem, který je o sto padesát metrů posunutý. Takže podle administrativní mapy už je v katastru města Děčín, čili název se změnil z Prostředního Žlebu na Plavební stupeň Děčín. Ovšem na druhé straně došlo k negativní změně, a to v tom, že se tam nově počítá s využitím elektrické energie, takže se zvýšilo ohrožení pro ryby v podobě jejich fyzické likvidace turbínami elektráren. Nebezpečnost projektu je tedy srovnatelná s návrhem z roku 1998.

Vraťme se ještě do historie, tentokrát na začátek tisíciletí. Když Arnika před patnácti lety vznikala, jak to tenkrát bylo s ochranou přírody a konkrétními kauzami programu?

Bylo to velmi podobné jako dnes, kauzy se příliš nezměnily. V roce 2001 se Česká republika připravovala na vstup do Evropské unie, takže se u nás řešila otázka evropsky významných lokalit – Natury 2000. Vedle toho další evergreen – otázka plavebních stupňů na Labi. V té době jsme spolu s dalšími spolky zakládali Koalici nevládních organizací pro Naturu 2000, která v prvních letech připravovala návrhy na doplnění národního seznamu. V roce 2004 musela Česká republika svůj seznam odevzdat Evropské komi-

si a my jsme v této koalici připravili víceméně ke stejnému datu návrh na to, co všechno v oficiálním českém návrhu chybí.

Využily se návrhy koalice?

Ano, samozřejmě. V letech 2005 až 2006 probíhaly takzvané biogeografické semináře, což byla setkání členských států s Evropskou komisí a s nezávislými experty, kde se návrhy jednotlivých států posuzovaly. Semináře v podstatě z naprosté většiny potvrdily oprávněnost připomínek nevládních organizací a uložily Česku seznam rozšířit, což se stalo až v roce 2009. Ale některé oblasti v seznamu nadále chyběly, takže se celý proces opakoval. Nakonec v roce 2011 nám Evropská komise naposledy uložila seznam opět doplnit s tím, že v závěru přímo jmenovala některé lokality, které by se tam měly objevit. Byly mezi nimi i výše zmíněné oblasti dolního Labe a Slavkových ostrovů u Přelouče. Jak už jsem řekl, doteď trvá odpor Ministerstva dopravy vůči tomu, aby se do národního seznamu labské lokality zařadily.

Jaká je momentálně role Arniky v celém procesu?

Působíme v rámci koalice, účastníme se debat a často reprezentujeme nevládní organizace při jednání s Ministerstvem dopravy. Do kauzy se zapojují i další organizace – Zelený kruh, Belec, Děti Země, Přátelé přírody a další. Aktivita ochranářů vždycky vrcholí ve chvíli, když se blíží nějaké závažnější rozhodnutí, tedy nejčastěji právě když se objeví návrh na EIA. Nejčastěji zpracováváme připomínky k EIA z hlediska Nature 2000 a snažíme se v době posuzování vlivů na životní prostředí mobilizovat další organizace, aby podávaly svoje připomínky. Například v tomhle směru velice dobře spolupracujeme s Českým rybářským svazem.

Kdyby se diskutovaná místa zařadila do Nature 2000, jak by to ovlivnilo možná budoucí rozhodování o této oblasti?

Pokud se jedná o naturové území, dělá se v rámci procesu posuzování vlivu na životní prostředí ještě speciální hodnocení, jaké by byly dopady tohoto projektu na soustavu Natura 2000. Pokud by se tedy do soustavy zahrnul i úsek od státní hranice po Děčín, pravděpodobně by posuzování vlivů dospělo k tomu, že projekt má negativní dopad na území. Toto stanovisko by mohlo pak zvrátit jedině rozhodnutí, že v tomhle případě jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody.

Je jednoduché něco takového dokázat?

Ne, není to jednoduché. Postup je přesně specifikován v evropské směrnici a musela by k tomu vydat stanovisko i Evropská komise.

Z buddhistického střediska zpět do veřejného prostoru

Během těch patnácti let, co Arnika existuje, jsi na několik let její řady opustil. Popíšeš nám svoji cestu?

Po těch letech v Arnice a ještě předtím v Dětech Země jsem potřeboval odpočinek. Ze zdravotních důvodů jsem se v roce 2003 rozhodl, že si dám pauzu a další dva roky mi pak trvalo, než se mi podařilo zajistit další fungování programu po mém odchodu. Poté jsem nastoupil na časově neohrazenou dovolenou, která nakonec trvala čtyři roky. Odjel jsem do Polska, kde jsem se dával zdravotně dohromady a žil v buddhistickém meditačním středisku. Po nějakém čase mi však začala chybět možnost prosazovat ve veřejném životě to, co považuju za správné. Takže jsem se vrátil. Zpočátku jsem měl představu, že tu činnost udržím nějak omezenou, poradenství, konzultace, řešení nějakých jednorázových věcí. Ale postupně mě to zase vtáhlo zpátky.

Určitě se na věci kolem musíš dívat jinak po pobytu v Polsku. Co ti to dalo do dalšího života?

V určitém smyslu byl ten odpočinek a odstup velmi důležitý, znamenalo to jisté uklidnění... Když jsem z Arniky odcházel, měl jsem příznaky všech možných civilizačních chorob, které se během prvních dvou měsíců s pravidelnou životosprávou vytratil.

Změnilo se u tebe něco v souvislosti s fungováním v nevládkách a řešením ekologických problémů?

V meditačním středisku jsem nasbíral zkušenosti, jak fungují lidé v malé a relativně uzavřené skupině. Takže velké poučení pro mě bylo, že se lidé ve skupinách chovají v podstatě vždycky stejně, a je jedno, jestli jsou to buddhisti nebo kdokoliv jiný. Snad jsem se přitom trochu naučil, jak jednat s lidmi, jak odhadnout, co snesou a co ne, a jak jim sdělit i nepříjemné věci tak, aby je přijali. Ve vztahu ke své činnosti v nevládkách u sebe vidím nějaký vývoj v tom smyslu, že mám čím dál radikálnější názory a čím dál mírnější způsob jejich prosazování. Skutečně jsem si mohl za ten čas uvědomit, že ekologické problémy jsou daleko závažnější, než si běžně myslíme. Jejich účinné řešení by vyžadovalo hluboké změny ve společnosti, v našem ekonomickém a politickém systému i v myšlení a chování lidí. Na druhé straně, křik a nátlak můžou být často kontraproduktivní, můžou naopak posílit obranné mechanismy lidí, kteří se cítí ohroženi. Přístup založený na komunikaci a na tom, že se vžijí do role toho, s kým se o něčem přu,

může vést v praxi k udržitelnějším, lépe prosaditelným řešením.

Považuješ sám sebe za buddhistu?

Ano.

Zajímalo by mě, jak v rámci tohoto chápeš ochranu přírody. Vidíš za tím ochranu biodiverzity, nebo je to spíše duchovní záležitost?

V kontextu buddhismu není mezi mnou a přírodou žádný rozdíl, žádná hranice. Člověk a příroda živá i neživá jsou prostě projevem podstaty našeho vesmíru. V jistém smyslu se dá říci, že svět je naprosto v pořádku. Naše problémy si způsobujeme sami tím, že nerozumíme tomu, jaký svět doopravdy je. Nevědomost ohledně podstaty vesmíru je v buddhismu základní příčinou utrpení. Tato nevědomost se projevuje zejména v naší chtivosti, nenávisti a touze po násilí, což jsou pro mě i základní příčiny našeho ničení přírody. Pokud jde o chápání cílů ochrany přírody, tam už moje filosofie přímo s buddhismem nesouvisí. Řekl bych, že existuje určitá hierarchie toho, co a jak je třeba chránit. Na vrcholu té hierarchie jsou přírodní procesy, čili to, jak dokáže příroda velmi úspěšně fungovat bez lidských zásahů. Příkladem procesů mohou být třeba lesní požáry v přirozených ekosystémech. Člověk je chápe jako katastrofy, pro přírodu jsou naopak uzdravující. Tam, kde jsou tyto procesy zachovány, bychom je měli bezpodmínečně chránit. Na druhém místě chráníme to, kde živočichové a rostliny žijí – ekosystémy, přírodní stanoviště. Ty už pochopitelně mohou být ovlivněny nebo vytvořeny člověkem, ale přesto jsou domovem pro jiné druhy. No a na třetím místě je pro mě ochrana jednotlivých druhů.

Jaká je tedy ideální cesta člověka k ochraně přírody? Lze to vůbec říct?

Řekl bych to tak, že příroda je v pořádku, problém pochází z člověka. Takže odtamtud by asi mělo přijít i řešení. Obecně v přírodě neexistují jednoduché a všude platné poučky. Vždy se musíme snažit přemýšlet o tom, co je pro konkrétní lokalitu nejlepší. Nedá se ani vždycky vracet k nějakému ideálnímu stavu v minulosti, protože se toho ve vztazích v dané lokalitě i v jejich vazbách na okolí změnilo příliš. I proto bývá občas ochrana přírody těžko srozumitelná. Spoustu věcí navíc prostě nevíme. Velmi často se osvědčuje, když necháme něco i na přírodě

sámé, nesnažíme se jí vnutit, co právě považujeme za nejlepší. ■

ARNIKA

Žaneta Ondroušková

Bojujeme za přírodu, v parku i divočině

Řeky, louky, rostlinné i živočišné druhy, stromy a aleje... Na straně přírody a jejích složek stojí Arnika nepřetržitě už patnáct let. „Máme stále lepší národní seznam Natura 2000 a jezem nezničené Labe pod Děčínem,“ odpovídá bez váhání vedoucí programu Ochrana přírody Jana Vitnerová na otázku, jakých největších úspěchů Arnika na tomto poli dosáhla. Dlouholetý boj za rozšíření seznamu evropsky chráněných lokalit a obrana vzácných území před devastací jezy a lodní dopravou však nejsou jediná témata, která nás zajímají a s nimiž nám pomáháte. Pojdme si náš společný boj připomenout.

Psal se rok 1991, když krajinu kolem obce Mladá po víc než sto letech armáda uvolnila k civilnímu využití. Území sice bylo zdevastované, ale zároveň velmi výjimečné. Kvůli dlouhodobému uzavření tamní prostředí vydrželo ve stavu blízkému teplé nížinné oblasti Čech z počátku minulého století. Všechny ostatní podobné oblasti zanikly následkem zemědělského obhospodařování v minulých desetiletích. Tím začal příběh, do nějž se později úspěšně zapojila i Arnika..

Odborníci hodnotu území vojenského prostoru Milovice - Mladá srovnávají s Českým krasem nebo Chráněnou krajinou oblastí Pálava. O to větší pro ně bylo překvapení, když se na začátku tisíciletí objevila hrozba v podobě využití krajiny k průmyslovým aktivitám. Nejdůležitější byl zájem společnosti Škoda Auto na výstavbu zkušební polygonu, který se objevil roku 2001. Představy zkušební dráhy v bývalém vojenském prostoru se automobilka Škoda navzdory protestům držela zuby nehty. Až po dvou letech se firma rozhodla zastavit projekt kvůli tlaku obyvatel z okolí Milovic a ekologických aktivistů. Místním občanům jsme s kampaní proti výstavbě polygonu pomáhali i my.

Příběh však nekončí. Ve hře byly i další plány – například obří golfový areál nebo nové zprovoznění letiště Boží Dar. V roce 2009 si lidé z občanského sdružení Milovice-Mladá všimli nenápadného oznámení na úřední desce obce Lipník o chystané změně územního plánu. Úpravy znamenaly jediné – ochrana území na národní i evropské úrovni měla ustoupit před soukromými zájmy majitele golfového hřiště. Občané byli proti a předložili vážné ar-

gumenty. Podrobně zpracované připomínky podala také Arnika. Na její podnět se vyjádřila i Agentura ochrany přírody a krajiny a změna ve prospěch golfového hřiště byla naštěstí zamítnuta.

Pomáháme vám chránit přírodu

Bývalý vojenský prostor u Milovic, lužní les Lázecká remíza u Karviné, Dolní Lutyně – za tyto a mnohé další oblasti Arnika spolu s občany bojuje. Některé jsou zahrnuty v soustavě Natura 2000, u jiných tomu brání lobbying dopravců či průmyslníků. Do druhé skupiny patří i dolní Labe, předmět kauzy, trvající přes dvacet let.

První návrhy na splavnění Labe se objevily už v roce 1992. „Na jedné straně buší do stolu stále menší parta zastánců jezu, kteří tvrdí, že bez jezu pod Děčínem padne celá česká ekonomika, protože nemá přístup k moři. Na druhé straně je řádka biologů prohlašující pravý opak: Labe představuje samo o sobě velké bohatství a nevyužívaný zdroj příjmů, hlavně z turistiky. Mezi nimi je čím dál víc majitelů zdravého selského rozumu. Stavět jez je podle nich nesmy-

sl, protože zničí řeku a nikdo na tom nevydělá. Kromě ochranářů k nim patří i rybáři,“ vysvětluje Jana Vitnerová z Arniky.

Na podporu obou názorů jsou zpracovány odborné studie. „Rozdíl je ten, že studie zpracovávají Ředitelstvím vodních cest ČR jsou pořízené za stovky milionů, studie opačné za desetitisíce,“ upozorňuje bývalý vedoucí programu Ochrana přírody Vlastimil Karlík.

Navenek se zdánlivě neděje nic. V roce 2004 byl zveřejněn návrh na jez, nevyhovoval ale platným zákonům, a tak šel projekt do šuplíku. Další projekt vznikl v roce 2010, ale ani ten nevyhovoval. „Ředitelství vodních cest od té doby bájí o novém a nejlepším projektu, který všem vytré zrak. No nevím... Tenhle letitý tragikomický proces si vykládám jednoduše – kdyby jez nebyl ekologický a ekonomický nesmysl, tak už by byl dávno hotový,“ míní Jana Vitnerová.

Vedle úsilí o stavbu jezu souběžně trvá snaha Arniky a dalších členů Koalice nevládních organizací pro Naturu 2000 zařadit vzácné území pod evropskou ochranu. V takovém případě by měli ochránci na svojí straně evropskou legislativu a postavit jezy na dolním Labi by bylo rázem o moc složitější. Naposledy o zařazení do Natury 2000 jednala vláda na začátku února. Kvůli nátlaku Ministerstva dopravy jednání bohužel dopadlo v neprospěch ochrany dvou velmi zásadních míst, lokalit nazvaných Porta Bohemica a Louky u Přelouče. „První z lokalit by chránila koryto řeky Labe a jeho nejbližší okolí od soutoku Labe s Ohří až pod Děčín, kde by navazovala na dnes již chráněný úsek. Je to velmi cenné území volně tekoucí řeky. Schází se zde většina českých vod, migrují tudy ryby oběma směry a řeka vytváří štěrkopískové náplavy. Ta druhá lokalita je domovem sedmatřiceti chráněných druhů, nejnámější je vzácný motýl modrásek očkovaný. Obě nebudou chráněny, protože tam velmi úzká skupina lidí chce sta-

Oblast dolního Labe u Děčína je z přírodního hlediska v mnohém vzácná a unikátní. V České republice se jedná o poslední kus řeky, který má jistou dynamiku a kde jsou specifické podmínky pro živočichy a rostliny na pomezí vody a sucha. Oblast je ovšem zajímavá i pro lokální dopravu. Její zastánci opakovaně vytvářejí projekty na vznik jezů a plavebních kanálů.

Autor: Martin Zluka

Arnika dlouhá léta pořádala druhou neděli v červenci Evropský den koupání v řekách, který začínal koupáním v Labi a postupně se rozšířil. V posledních letech koordinaci přenechala Koalici pro řeky, která sjednocuje významné české nevládky zabývající se problémem ochrany řek a jejíž je Arnika od roku 2010 významným členem.

vět – u Děčína jez, u Přelouče plavební kanál. Přitom není tajemstvím, že obě mnoho prospěchu nepřinesou,“ říká Jana Vitnerová. Vedoucí programu Ochrana přírody považuje za velký úspěch už jen to, že se zatím daří udržovat navrhovatele jezů na uzdě. „Budeme dál usilovat o to, aby vzácné biotopy na Labi měly takovou ochranu, jakou si zaslouží,“ dodává.

Co je to Natura 2000?

Natura 2000 je celoevropská soustava chráněných území, jejímž cílem je chránit nejcennější přírodní bohatství Evropy. Každý stát Evropské unie má povinnost vyhlásit lokality, ve kterých budou chráněny nejen rostliny a živočichové, ale i jejich přirozená stanoviště. Na dokončení českého seznamu lokalit evropské sítě Natura 2000 pracuje a pracovalo mnoho odborníků z neziskovek, Agentury ochrany přírody a krajiny a vědeckých pracovišť už třináct let. Role Arniky je většinou koordináční. Získáváme odborné podklady a využijeme je pro argumentaci s politiky o tom, které lokality a proč je nutné lépe chránit.

A vy pomáháte nám

Natura 2000 zajímá opravdu hodně lidí, kteří v minulosti bránili chráněná místa před zničením. Aktivní lidé a iniciativy z celého Česka se sdružují i v Koalici nevládních organizací pro Naturu 2000. Pomáhají pečovat o naturové lokality, dobře je znají a dlou-

hodobě monitorují. Pomáhali i při přípravě map, inventarizací, plánů péče a dalších podkladů pro práci na doplnění národního seznamu.

A nesmíme zapomenout zhruba na třicet lidí, kteří každoročně dorazí pod Lipskou horu spolu s německými dobrovolníky, aby podpořili Tým Bořena. Jeho členové před šestatřiceti zachránili řadu vzácných kytek před zasy-

páním Radovesickou výsypkou u Bíliny na Teplicku. Našli pro ně nové strážě, opatrně je přesunuli a dohlíželi na to, aby se rostlinky ujaly a rozmnožily. O kvetoucí zázrak v Českém středohoří dodnes pečují a každoročně se na místo činu rádi vracejí. „Největší a nejúspěšnější známý transfer citlivých květin v Čechách a možná i ve střední Evropě. Díky citu pro biotop, který má botanik docent Karel Kubát z Ústí nad Labem, a díky tvrdohlavosti Jindry Petříka se to událo a dotáhlo do konce. Za přínos považují více než desetinásobné rozšíření plochy pod Lipskou Horou, o kterou pečujeme, a fakt, že tam je tam stále více květin. Opravdu velký úspěch je objevení hořečku brvitých a hlavně to, že jich přibývá. Jinde totiž i přes záchranné programy mizí,“ popisuje Jana Vitnerová, která si pomocníků z řad veřejnosti na každoročních zářijových brigádách nesmírně cení.

Péče o stromy a aleje

Aktivní účast veřejnosti je víc než kde jinde znát v kauzách stromů, zeleně ve městě a alejí, které jsou pro Arniku již dlouho jedním z důležitých témat. „Kauzám na záchranu stromů se Arnika věnuje systematicky už od roku 2004. Nejčastě-

ji jsme řešili případy kácení v parcích anebo stavební záměry, které místo stromů prosazovaly parkoviště či výstavbu supermarketů. Od roku 2008 přibývá kauz s tematikou kácení alejí, zejména těch kolem krajových silnic. V té době také vznikla naše petice s názvem Zachraňme stromy,“ shrnuje aktivity spolku Marcela Klemensová z Centra pro podporu občanů s tím, že petici podpořilo svým podpisem už více než pětatisíc lidí a další přibývají. Pro Arniku je to významná pomoc v prosazování lepší legislativy na ochranu stromů a alejí.

„Mojí srdeční záležitostí je už tři roky alej lip v Radkově na Opavsku. Byla údajně vyřazena už v roce 1826 jako doprovodná zeleň ke kočárové cestě, která vedla od kostela v Radkově až k zámku v Dubové. Je to jednosměrka, pro chodce i cyklisty dost nebezpečná, s omezenou podjezdni výškou i rychlostí. V současné době už v aleji chybí víc než dvacet stromů,“ říká Marcela Klemensová. O záchraně a obnově aleje se přitom hovoří už desítky let. Letos dosavadní diskuse graduje k závěrečnému rozhodnutí. Zachová se jedinečná alej? A v jaké době?

Na jedné straně existují silné argumenty pro zachování aleje, na druhé straně skupina lidí prosazuje pragmatické řešení, které má ušetřit peníze – vykácení staletých lip po obou stranách a rozšíření komunikace. „Od roku 2013 se nám s místním spolkem daří udržovat pozornost občanů Radkova i širší veřejnosti. Účastníme se aktivně správních řízení i setkání odborníků. Také díky tomu vznikl dosud nejzásadnější dokument o dal-

Autor: Zdenka Ondroušková

V současnosti Tým Bořena pečuje především o stráž pod Lipskou horou, mezi obcemi Lhota a Mrsklesy v kopcích za Lovosicemi, kam v minulosti přestěhoval mnohé z ohrožených druhů rostlin. Každoroční kosení a odstraňování dřevin je nezbytné, aby louky nezarůstaly a chráněné rostliny měly dostatek místa. Práce vrcholí v září, kdy se k těmto nadšencům přidávají i dobrovolníci odjinud.

ší existenci aleje. Letos bude správa silnic studii projednávat," dodává Marcela Klemensová.

Alej roku a další aktivity

Když se řekne Arnika ve spojení s alejemi, leckoho napadne Alej roku. Anketa, která vzbuzuje pozornost nejširší veřejnosti a pomáhá chránit tento úchvatný fenomén v krajině.

„Chceme, aby lidé v alejích žili, procházeli se, pomáhali jim a aby nám o tom psali a posílali fotografie těch ‚svých‘ alejí. Naposledy vyhrála Budkovanská kaštanová alej u Jedovnic v Jihomoravském kraji. Letos vyhlášíme už šestý ročník,“ připomíná Marcela Klemensová, pro kterou je anketa především zdrojem informací o alejích v České republice a o pohnutkách, které lidi vedou k jejich ochraně. Přečtete si některé z příběhů nominovaných alejí sami. Snad více než jinde je zde vidět ohromné zapojení občanů do toho, co Arnika dělá. Lidé sami přihlašují stromořadí, o která se starají, zachraňují je a potřebují na ně finance.

Arnika jednoduše na poli ochrany stromů a alejí nezhálí. Je členem pracovních skupin odborníků, správců silnic a úřed-

Úspěšná byla například kauza aleje u Žižkovy mohly mezi obcemi Dobrá u Přibyslavi, Žižkovo Pole a Macourov na Vysočině. Díky pomoci dobrovolníků se Arnice podařilo natřít kmeny všech stromů v aleji bílou barvou a zvýšit bezpečnost provozu na silnici. Stromy jsou teď v noci, za šera a deště lépe viditelné. Společným úsilím Arnika a místní sdružení zamezily vykácení stromů kvůli opravám silnice a prosadily z památní aleje.

níků, které se problematikou alejí zabývají. Účastní se mezinárodních aktivit jako člen Evropské skupiny pro aleje. Loni vydala koncepci ochrany silničních stromořadí, která obsahuje praktické rady k řešení nejčastějších problémů spojených s ochranou alejí a bezpečností provozu. Spolupracuje s moravskými univerzitami a vytváří data-

bázi alejí, která má sloužit zejména ke strategickému plánování a k zachování „zdravé“ krajiny. A v bezplatné poradně Arnika radí lidem, jak se bránit bezdůvodnému kácení stromů v obcích, jak se aktivně účastnit správních řízení či jak vysadit nové stromy a pečovat o ně.

„Čistou radostí jsou pro mě akce pro veřejnost. I letos budeme natřít stromy bílými bezpečnostními pruhy a pevně věřím, že v naší krajině přibude už třetí alej vysázená společně s místními lidmi. Budeme také pokračovat ve vzdělávacích akcích pro úředníky, odborníky i aktivní občany. A rádi bychom připravili novou akci pro veřejnost – cyklistický výlet alejemi,“ usmívá se Marcela Klemensová.

Nudit se s Arnikou rozhodně nebudete. Po patnácti letech dospívání to teprve bude legrace. ■

ARNIKA

Zaneta Ondroušková

Arnika nabízí měření toxických látek

Chcete vědět, jestli předměty ve vašem okolí obsahují toxické látky? Obratě se na Arniku. Náš rentgenový spektrometr dokáže velmi rychle a spolehlivě analyzovat, jaké nebezpečné látky obsahuje například vaše nádoby, hračky či barevné nátěry.

Komu je naše služba určena?

- Menším výrobcům, dodavatelům či obchodníkům, kteří potřebují zjistit, zda jejich zboží neobsahuje nebezpečné látky a nemůže proto být potenciálně nebezpečné pro jejich zákazníky
- Jednotlivcům, které zajímá, zda vybavení jejich domácnosti neobsahuje nebezpečné chemické látky
- Dalším zájemcům – nebojte se nás kontaktovat

Jaké typy výrobků můžeme analyzovat?

- Hračky a výrobky pro děti včetně vybavení hřišť, tělocvičen a heren
- Spotřební zboží, nádoby
- Obalové materiály
- Kosmetiku
- Textil
- Drobné vybavení domácnosti včetně elektronických a elektrických přístrojů
- Domovní prach
- Barevné nátěry
- Znečištěnou půdu

Naším přístrojem dokážeme změřit převážnou většinu prvků periodické tabulky. Zaměřujeme se hlavně na nebezpečné těžké kovy (olovo, kadmium, rtuť, chrom, antimon, arsen, barium nebo selen) a brom. Vše je velmi rychlé – stačí přiložit přístroj k předmětu a chvíli počkat.

Ceny našich služeb a další podrobnosti najdete na webu <http://arnika.org/nase-sluzby>.

Zkušenosti z Islandu potvrzují význam zapojení veřejnosti

Jedním z hostů mezinárodní konference „Máme právo vědět a vyjádřit se“, která se uskutečnila v prosinci v Praze, byl i Guðmundur Ingi Guðbrandsson z islandské nevládní organizace Landvernd. Na konferenci týkající se práva veřejnosti na informace o životním prostředí promluvil o tom, jaké podmínky má v tomto ohledu občanská společnost na Islandu. Při té příležitosti jsme mu položili několik otázek.

Co skutečně zásadního může veřejnost oproti institucím vnést do rozhodovacího procesu?

To je trochu zrádné. Většina lidí si totiž nenajde čas na pročitání celých svazků zpráv a studií, na posuzování, jestli je to či ono pravdivé, přesné, jestli například něco důležitého nechybí. A to je moment, ve kterém jsou nezastupitelné nevládní a neziskové organizace. Proto je jejich podpora velmi důležitá. Nevládní organizace mohou zprostředkovat hlubší pohled na různé kauzy, navrhnout alternativní způsoby řešení. Ve spolupráci s nevládkami tak veřejnost přispívá právě tímhle kritickým, alternativním pohledem.

V zemích se solidně rozvinutou občanskou společností, například právě na Islandu, jsou možnosti lidí zasahovat do rozhodování poměrně široké. Určitě ale stále existují i překážky, které by bylo dobré překonat. Co je největším problémem?

Máme sice zákonem dané právo na informace, které stojí na Aarhuské úmluvě a evropské legislativě, ale to neznamená, že jde všechno bez problémů. Například nikdo a nic nezaručuje skutečně časný

„Ve spolupráci s nevládkami veřejnost přispívá kritickým, alternativním pohledem,“ říká Guðmundur Ingi Guðbrandsson.

vstup do rozhodovacích procesů, ve chvíli, kdy se různé projekty teprve rodí. Většinou se k problematickým plánům dostaneme až ve chvíli, kdy už jsou na stole hotové návrhy. Mnoha budoucím potížím a sporům by se přitom dalo vyhnout, kdyby se od začátku mluvilo s lidmi, kteří například znají konkrétní ohroženou oblast a žijí v ní. To je jeden z problémů, který vychází především

z nedostatku kapacit – finančních i lidských. V nevládkách většinou funguje model, kde jeden člověk shromažďuje informace, expertízy, právní rady a tak dále. Je to vzrušující a člověk se na tom hodně naučí, ale efektivnější by bylo, kdyby organizace měly k dispozici alespoň základní množství vlastních odborníků. Třetím problémem je, alespoň tedy na Islandu, politická kultura. V naší demokracii nemáme ve zvyku vést úplně konstruktivní debatu zaměřenou na řešení. Spíš soupeříme a oháníme se velkými frázemi. K demokracii to jistě patří, ale řešení environmentálních otázek to příliš nepomáhá.

Takže by se občanská společnost měla v debatě s institucemi nebo soukromým sektorem snažit spíš o dohodu než konfrontaci?

Myslím, že potřebujeme obojí. Konfrontace někdy funguje dost dobře, protože to je způsob, jak na kauzu důrazně upozornit, zaměřit na ni pohled široké veřejnosti i politiků. Musíme ale stále být schopni účastnit se diskuze. Nepoužívat slova, která zablokují cestu k protistraně. Z vlastní zkušenosti vím, že tak můžeme dosáhnout největšího vlivu a skutečně se dopracovat k řešení. ■

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů. www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Tiráž

Arnikum, časopis sdružení Arnika vychází 3x ročně v Praze. Číslo 1/2016 vyšlo v únoru 2016 v nákladu 1200 ks. Vydává: Arnika, IČO: 26543281, Evidenční č. MK ČR E14275, Chlumova 17, Praha 3, tel/fax: 222 781 471, www.arnika.org, e-mail: arnika@arnika.org. Šéfredaktor: Žaneta Ondroušková, spolupracovníci: Jan Vávra, Vít Vebr, Martina Blažková, Jindřich Petrlík, Martin Skalský, Jana Vítnerová, Lenka Petrlíková Mašková, Milan Havel, Matěj Man, Jitka Straková, Kamila Zatloukalová, Michal Křivohlávek, Marcela Klemensová, Karolína Brabcová a pobočky Arniky. Adresa redakce je totožná s adresou vydavatele. Grafický design – Anna Frajtová – anna@designbox.cz, DTP – Andrea Klátilová. Foto na obálce Pavla Zelenková.

Vydání tiskoviny podpořil Magistrát hl. města Prahy a Ministerstvo životního prostředí. Časopis odráží názory vydavatele, podporovatelé neodpovídají za jeho obsah.

Ministerstvo životního prostředí

Praha chystá nová pravidla pro výstavbu. Jaká budou? Prosím, pomozte nám prosadit moderní zelené město.

Každé město se vyvíjí a Praha není výjimkou. Základní pravidla rozvoje určuje, stejně jako v jiných obcích a krajích, územní plán. V Praze se teď chystá nový, který má stanovit pravidla na další desetiletí. V roce 2016 bude představen návrh Metropolitního plánu. Pomozte nám ovlivnit jeho podobu a usnadnit Pražanům orientaci v tomto složitém dokumentu. Staňte se pravidelným podporovatelem kampaně „Praha – město pro život“ a přispívejte každý měsíc například darem 150 korun, podobně jako jiní dárči. Díky Vám bude Praha patřit lidem, ne bezohledným developerům!

Co je to Metropolitní plán?

Metropolitní plán je zamýšlen jako nový územní plán pro hlavní město Prahu na období po roce 2020. Územní plán stanovuje pravidla pro rozvoj města a je podkladem pro rozhodování stavebních úřadů. Projektanti jej musí respektovat při tvorbě svých návrhů a majitelé nemovitostí v něm naleznou důležité informace o tom, jak se pozemky mohou využívat a jak to bude s rozvojem dané lokality do budoucna.

Chceme Metropolitní plán, který:

... stanovuje jasná pravidla developerům.

... chrání a dotváří přírodu ve městě.

... posiluje současné veřejné prostory a zakládá nové.

... chrání historické jádro a panorama Prahy.

... dává více pravomocí městským částem a decentralizuje rozhodování.

Jak darovat?

- Trvalým příkazem nebo jednorázovým převodem na účet 2400375935/2010
- Do zprávy pro příjemce uveďte svůj e-mail, abychom Vás mohli informovat, jak Vaše dary pomáhají.

Děkujeme.

Foto: Jan Losenícký

Foto: Jan Losenícký

Informace najdete na našem webu

<http://zmenyprahy.cz/>

V únoru Arnika společně s Corrupt Tour svezla zájemce po nových kancelářských a bytových budovách v Praze. Poodhalila zákulisí jejich vzniku a propojenost jednotlivých vlastníků mezi sebou i s úřady. Zajímá Vás, co se v Praze staví? Možnost zúčastnit se projížďky s názvem Nová pražská architektúra budete mít i v březnu a dubnu.